

EU:n alue ja rakennepolitiikan ETELÄ-SAVON RAHOITUSSUUNNITELMA 2023-2024

Maakunnan yhteistyöryhmä 31.10.2022

**Etelä-Savon
maakuntaliitto**

Julkaisutiedot

Julkaisija:

Etelä-Savon maakuntaliitto
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
email kirjaamo@esavo.fi

Kotisivu:

www.esavo.fi

Julkaisu:

EU:n alue ja rakennepoliitikan ETELÄ-SAVON RAHOITUSSUUNNITELMA 2023-2024
Julkaisusarjan numero [xx:xxxx]
ISBN [xxx-xxx-xxxx-xx-x] (PDF)
ISSN 1455-2930 [xxxx-xxxx]
Mikkeli 20[xx]

Sisällysluettelo

Etelä-Savon maakunnan vuosien 2023 ja 2024 rahoitussuunnitelman allekirjoittaminen 0

1. Rakenerahasto-ohjelma ohjelmakaudella 2021-2027 1

2. Hakumenettelyt 6

2.1 Hankevalintojen pääperiaatteet 6

2.2 EAKR-, ESR+ ja JTF ohjelmat.....7

2.2.1 EAKR-toiminta toimintalinja 1 (TL1): Innovatiivinen Suomi.....7

2.2.2 EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi 12

2.2.3 EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi 17

ESR+-toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi.....18

2.2.4 ESR+-toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi.....23

2.2.5 ESR+-toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi 24

2.2.6 JTF-toimintalinja 7: Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi 25

YLEISET VALINTAPERUSTEET EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN OHJELMAN VAROISTA RAHOITETTAVISSA HANKKEISSA OHJELMAKAUDELLA 2021- 2027 LIITE 4a (luonnos) seurantakomitea 16.6.2022 34

3. ERITYISET VALINTAPERUSTEET (seurantakomitean 29.9.2022 vahvistamat) 37

EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi.....38

3.4 Eryistavoite 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (2.i).....38

3.5 Eryistavoite 2.2: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen 2.iv) 38

3.6 Eryistavoite 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen (2.vi).....39

EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi.....41

3.1 Eryistavoite 3.1: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen (3.ii) 41

ESR+ -toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi.....42

3.2	Erityistavoite 4.1: Polkuja töihin (4.a).....	42
3.3	Erityistavoite 4.2: Uutta osaamista työelämään (4.g)	42
3.4	Erityistavoite 4.3: Yhdenvertaiseen osallisuuteen (4.h)	43

ESR+ -toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi.....45

3.5	Erityistavoite 5.1: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen (5.h)	45
-----	--	----

ESR+ -toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi.....46

3.6	Erityistavoite 6.1: Eväitä elämään (6.m)	46
-----	--	----

Liitteet

Etelä-Savon maakunnan vuosien 2023 ja 2024 rahoitussuunnitelman allekirjoittaminen

Etelä-Savon rahoitussuunnitelman vuosille 2023-2024 on hyväksytty 31.10.2022 pidetyssä Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmän kokouksessa.

Seuraavat rakennerahasto-ohjelmia rahoittavat viranomaiset ovat allekirjoittaneet Etelä-Savon maakunnan rahoitussuunnitelman vuosille 2023-2024:

Mikkelissä 31.10.2022

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

JARI MUTANEN ylijohaja

Etelä-Savon maakuntaliitto

PENTTI MÄKINEN maakuntajohtaja

1. Rakenerahasto-ohjelma ohjelmakaudella 2021-2027

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelma Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 käynnistyi 1.11.2021. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja sosiaalirahaston (ESR+) lisäksi kokonaisuuteen on tullut uutena oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF= Just Transition Fund), jonka osuus ohjelman rahoituksesta on noin kolmannes.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden muutosjoustavaa toimeenpanoa ohjaavat kansalliset strategiset tavoitteet ja alueelliset älykkään erikoistumisen valinnat, kestävä kehitys, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, digitaalisuus kansainvälistyminen, ESR+ rahastojen toteuttamisessa tuetaan YK:n kestävän kehittämisen tavoitteita. Lisäksi ”Do no significant harm” -periaate ja Pariisin ilmasopimus sitovat kaikkia EU:n rahankäyttöä ja kaikkia rahastoja. Ohjelman toimet toteutetaan myös EU:n perusoikeusasiakirjan mukaisesti ja toimilla vähennetään osaltaan epätasa-arvoisuutta.

Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutun alueen erityisiä alueellisia kehityseroja lievennetään erityisrahoituksella (NSPA), joka kohdistetaan erityisesti elinkeino- ja yritystoimintaa edistävään saavutettavuuteen, sekä uuden tyyppisiin palveluihin, joilla lisätään koulutuksellista tasa-arvoa, hyvinvointia ja osallisuutta. Digitalisaatio edistää paikasta riippumatonta työn tekemistä, yritystoimintaa ja palveluja sekä tukee monipaikkaista elämää, kehittymistä ja kasvua.

ET 3.ii. on käytössä vain NSPA-alueella. Alueella on rakennetyöttömyyttä, korkeampi työttömyys, alhaisempi koulutusaste ja harvasta asutuksesta johtuen haasteita koulutuksen ja työmarkkinoiden saavutettavuudessa.

Ohjelman toimin tuetaan EU:n Itämeristrategian ja arktisen strategian toimeenpanoa sekä edistetään kansainvälistä yhteistyötä sekä raja-alueilla että laajemmin.

Ohjelma täydentää ja tukee muita EU:n strategioita ja politiikkoja ml. vihreän kehityksen ohjelmaa, Euroopan digitaalista strategiaa sekä energiaunionin strategiaa sekä kansallista ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmaa. Ohjelman toimeenpanossa huomioidaan Uusi eurooppalainen Bauhaus aloite. Ohjelman toimilla tuetaan työllisyyden suuntaviivoja, EU:n strategiaa romanien tasa-arvosta ja osallisuudesta, nuorisotakuuta ja osin lapsitakuuta ESR+-kehittämistoimin.

Kumppanuussopimuksessa kuvastusti Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF) osalta synergia muodostuu toisaalta sisällöllisesti, toisaalta toteutustason ja –mittakaavan näkökulmasta. EAKR- ja ESR+-toimet ovat pääosin luonteeltaan pienimuotoisempia paikallisia tai alueellisia yksittäisiin, tarkkarajaisiin tarpeisiin räätälöityjä hankkeita RRF-toimien näkökulman ollessa valtakunnallinen. RRF:n digitalisaatiota edistävien investointien avulla parannetaan laajakaistaverkon valtakunnallista kattavuutta. Rahoituksesta 50 % suunnataan vihreää siirtymää edistäviin toimiin. Suomen kestävän kasvun ohjelma (RRF) ei sisällä varsinaisia investointeja tieverkkoon. Sen sijaan RRF-varoin on tarkoitus rakentaa sähkön lataus- ja kaasun tankkausinfrastruktuuria erityisesti harvaan asutuilla alueilla. RRF:llä uudistetaan työvoimapalveluja laaja-alaisesti pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisesti ja lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja.

Rahastot tukevat kansallisia toimia elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyys- politiikassa sekä syrjäytymisen ja köyhyyden vastaisessa työssä sekä lisäämällä toimenpiteisiin volyyymia, että tuottamalla uusia toimintamalleja, menetelmiä

ja verkostoja politiikan kehittämiseksi. Relevantteja maakohtaisia suosituksia on käsitelty taulukossa 1. Komission v. 2019 Annex D:ssa esittämät sisällölliset näkemykset toiminnan painopisteistä on huomioitu valinnoissa.

EAKR tukee Horisontti Eurooppa ohjelman tavoitteita rahoittamalla yritysten ja oppilaitosten alkuvaiheen innovaatiotyötä ja verkostoja. EAKR:n yritystuet toimivat koordinoitusti maaseuturahaston yritystukien kanssa. EAKR:n yritystuet, kansalliset ja EU:n osarahoittamat rahoitusinstrumentit sekä yritystoiminnan muu kehittäminen toimivat koordinoituna kokonaisuutena.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet toteutuvat Suomessa nykyisellään varsin hyvin. ESR+-toimilla on kuitenkin tarpeen tukea etenkin työllisyyden, jatkuvan oppimisen ja työelämän kehittämistä, sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja osallisuutta. Kansalliset tasa-arvotavoitteet tukevat ohjelman toteutusta. Maaseuturahastosta tuettava Leader- toiminta tukee maaseutualueiden elinvoimaisuutta ja myös osallisuutta maaseutualueilla. ESR+:-llä tuetaan osittain samoja maahanmuuttajaryhmiä kuin Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastolla (AMIF). ESR+-toimet ovat kuitenkin laaja-alaisempia, sillä AMIF keskittyy tyypillisesti alkuvaiheen kotoutumista edistävään toimintaan, joka kohdistuu kolmansista maista tuleviin kansalaisiin. Rahastot täydentävät kansallisella rahoituksella rahoitettavia kotoutumislain mukaisia kotouttamistoimia.

Maakuntien liiton voivat avata kaupunkien ja valtion välisiin ekosysteemisopimuksiin liittyvät haut halutessaan jo loppuvuonna 2021. Käytännössä haku avautuu samaan aikaan muiden kanssa. Kestävän kaupunkikehittämisen toimet kootaan ITI-strategiaan. Pääosin EAKR-osarahoitteisia toimia tuetaan TL:ssa 1 ja erityistavoitteissa 2.i. ja 2.vi. Kaupunkiseuduille keskittyvän kasvavan yritys- ja innovaatiotoiminnan resursoinnissa tulee huomioida myös yhteistyö ympäröivän seudun toimijoiden kanssa.

EAKR- ja ESR-toimenpiteitä toteutetaan rinnakkain, maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian tavoitteiden pohjalta. Rahastot tukevat kansallisia toimia elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikassa. Lisäksi ehkäistään ja torjutaan syrjäytymistä ja köyhyyttä. Toimenpiteiden volyyymia, lisätään tuottamalla uusia toimintamalleja, menetelmiä ja verkostoja.

Just Transition Fund eli JTF ei ole rakennerahasto, vaan EUn ilmastopolitiikkaan liittyvä kertaluonteinen aluerahasto, jonka tarkoituksena on Suomessa kompensoida turpeen energiakäytöstä luopumisesta aiheutuvia sosioekonomisia ym. haittoja. Sitä koskeva alueellisten (maakuntien) JTF suunnitelmien hyväksyminen tapahtuu Euroopan Komissiossa vuoden 2022 loppuun mennessä, jonka jälkeen Suomen JTF -ohjelma voi alkaa vuonna 2023.

Rakennerahasto-ohjelman lisäksi Etelä-Savossa toteutetaan EU:n osarahoitteista Etelä-Savon maaseudun kehittämisohjelmaa sekä Euroopan kalatalousrahastosta rahoitettavia toimia. Maaseuturahaston ja kalatalouden kehittämiseen liittyvää rahoitusta ei sisällytetä maakunnan rahoitussuunnitelmamenettelyyn, mutta maakunnan yhteistyöryhmän tulee sovittaa maaseutuohjelman ja kalatalouden kehittämisrahoituksen toteuttaminen yhteen rakennerahasto-ohjelmien kanssa. Yhteensovitusta varten maakunnan yhteistyöryhmä saa tiedoksi rahoitussuunnitelman laatimisen yhteydessä suunnitelmat näiden rahastojen alueellisesta rahoituksesta. Maaseuturahaston rahoituspäätökset tehdään Etelä-Savon ELY-keskuksessa ja kalatalousrahaston rahoituspäätökset Pohjois-Savon ELY-keskuksessa. Etelä-Savon ELY-keskuksessa tehdään myös EAKR-ohjelmasta rahoitettavat yritystukipäätökset.

ELY-keskus vastaa toiminnan organisoinnista ja koordinoinnista siten, että päällekkäistä yritysrahoitusta ei synny, eikä tukijärjestelmien välille jää ”katvealueita”.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien perusrahoitus Etelä-Savossa kaudelle 2021-2027 on noin 137 miljoonaa euroa. EU:n rahoituksen päälle kertyy kansallista vastinrahoitusta, joten kaikkiaan Etelä-Savossa on ohjelmakaudella 2021–2027 käytettävissä hieman lähes 199 miljoonaa euroa.

EU+valtiorahoituksen indikaatiivinen jako Itä- ja Pohjois-Suomessa 2021-2027

	EAKR, milj. €		ESR milj.€		JTF milj.€		Yhteensä
Pohjois-Pohjanmaa	152,7	20 %	84,2	25 %	119,4	30 %	356,4
Pohjois-Savo	152,7	20 %	55,6	16 %	82,6	21 %	290,9
Lappi	157,5	21 %	45,3	13 %	62,6	16 %	265,3
Pohjois-Karjala	110,9	15 %	47,4	14 %	55,9	14 %	214,2
Etelä-Savo	96,7	13 %	58,7	17 %	43,4	11 %	198,8
Kainuu	60,2	8 %	36,8	11 %	14,9	4 %	111,9
Keski-Pohjanmaa	32,2	4 %	14,9	4 %	19,7	5 %	66,8
Yhteensä	762,8	100 %	343,1	100 %	398,4	100 %	1504,4

Uudistuva ja osaava Suomi 2023-2024 rahoitustaulukko välittäjäorganisaatioiden tasolla EAKR + JTF Etelä-Savo – ei sisällä ESR+ -rahoitusta

MAAKUNTALIITON RAHOITUS 2021-2027		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	62,0 %	4,06	2,42	2,64	2,64	2,64	2,63	17,04
ET 1.1 TKI-hankkeet	42,5 %	2,48	1,03	1,12	1,12	1,12	1,12	8,00
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	1,577	0,36	0,40	0,40	0,40	0,39	3,52
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	0,00	1,03	1,12	1,12	1,12	1,12	5,52
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	30,0 %	2,47	1,17	1,28	1,28	1,28	1,27	8,75
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	1,24	0,50	0,54	0,54	0,54	0,54	3,91
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	0,00	0,18	0,19	0,19	0,19	0,19	0,94
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	1,24	0,50	0,54	0,54	0,54	0,54	3,91
TL 3 Saavutettavampi Suomi	8,0 %	0,979	0,31	0,34	0,34	0,34	0,34	2,65
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	0,979	0,31	0,34	0,34	0,34	0,34	2,65
TL 7 JTF	100,0 %	10,275	5,67	1,35	1,35	1,35	1,34	21,33
ET 2.7.1	100,0 %	10,275	5,67	1,35	1,35	1,35	1,34	21,33
ES-ELYN RAHOITUS		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	62,0 %	10,95	5,64	6,17	6,17	6,17	6,14	41,24
ET 1.1 TKI-hankkeet	42,5 %	3,89	2,40	2,62	2,62	2,62	2,61	16,76
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	0,676	0,85	0,93	0,93	0,93	0,92	5,22
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	6,384	2,40	2,62	2,62	2,62	2,61	19,26
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	30,0 %	4,79	2,73	2,99	2,99	2,99	2,97	19,45
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	1,85	1,16	1,27	1,27	1,27	1,26	8,08
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	1,090	0,41	0,45	0,45	0,45	0,45	2,92
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	1,85	1,16	1,27	1,27	1,27	1,26	8,08
TL 3 Saavutettavampi Suomi	8,0 %	0,979	0,73	0,80	0,80	0,80	0,79	4,89
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	0,979	0,73	0,80	0,80	0,80	0,79	4,887856
TL 7 JTF	100,0 %	10,461	5,77	1,37	1,37	1,37	1,37	21,72
ET 2.7.1	100,0 %	10,461	5,77	1,37	1,37	1,37	1,37	21,72
ETELÄ-SAVO YHTEENSÄ		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	62,0 %	15,01	8,06	8,81	8,81	8,81	8,78	58,28
ET 1.1 TKI-hankkeet	42,5 %	6,37	3,42	3,75	3,75	3,75	3,73	24,76
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	2,253	1,21	1,32	1,32	1,32	1,32	8,74
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	6,38	3,42	3,75	3,75	3,75	3,73	24,78
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	30,0 %	7,26	3,90	4,26	4,26	4,26	4,25	28,20
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	3,09	1,66	1,81	1,81	1,81	1,80	11,99
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	1,09	0,58	0,64	0,64	0,64	0,64	4,23
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	3,09	1,66	1,81	1,81	1,81	1,80	11,99
TL 3 Saavutettavampi Suomi	8,0 %	1,96	1,04	1,14	1,14	1,14	1,13	7,54
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	1,96	1,04	1,14	1,14	1,14	1,13	7,54
TL 7 JTF	100,0 %	20,736	11,44	2,72	2,72	2,72	2,71	43,05
ET 2.7.1	100,0 %	20,736	11,44	2,72	2,72	2,72	2,71	43,05

Rakenerahastojen rahoitus Etelä-Savossa vuosina 2021–2027 (miljoonaa euroa)

	2021-2027	2023-2024	2025-2027
EAKR	64,462	18,143	28,392
Valtio	32, 231	9,071	14,196
yhteensä	96, 693	27,214	42,588

	2021-2027	2023-2024	2025-2027
ESR	39,964	12,7	16,492
Valtio	18,766	5,964	7,744
yhteensä	58,730	18,664	24,236

	2021-2027	2022-2024	2025-2027
JTF	32,810	26,408	6,402
Valtio	10,546	8,488	2,058
yhteensä	43,356	34,896	8,46

Maakunnan liiton johdolla on aiemmin valmisteltu joka toinen vuosi lakisääteinen maakuntaohjelmaan toimeenpanosuunnitelma. Vuonna 2021 voimaan tullut uusi aluekehityslainsäädäntö ei enää velvoita toimeenpanosuunnitelman laatimiseen. Sen korvaa vapaaehtoinen kaksivuotinen maakuntaohjelman tavoitteiden toteuttamiseen tähtäävä rahoitus- ja edunvalvontasuunnitelma, joka pitää sisällään aiempaan tapaan keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpide-esityksiä sekä kuvaukset niitä koskevista yhteistyösopimuksista, kannanoton rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankehauista ja -suunnitelmista ja alueen osallistumisesta niihin sekä painopisteet, joihin kansallista ja EU:n rahoitusta kohdennetaan. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

Rahoitussuunnitelma sisältää arviot kansallisen, EU:n ja valtion vastinrahan rahoitusosuuksista sekä arviot kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuuksista. Ohjelman kansallisesta julkisesta rahoituksesta 25 % on kunta- ja muuta julkista rahoitusta.

Rahoitussuunnitelmassa 2023–2024 ei osoiteta erikseen rahoitusta ylimaakunnalliseen hanketoimintaan (kohdentamaton). Ylimaakunnallisia hankkeita voidaan kuitenkin rahoittaa tarvittaessa siirtämällä valtuuksia hallinnoivalle maakunnalle.

Etelä-Savon maakuntastrategia linjaa kehittämisen kärjet ja niille asetetut pitkän aikavälin tavoitteet vuoteen 2030. Strategian kolme kärkeä – METSÄ, VESI, RUOKA – ovat aluekehityksen peruselementit, joihin perustuvaan kestäväan yritystoimintaan ja erityisosaamiseen Etelä-Savon aluetalouden kasvupotentiaali rakentuu tulevana vuosina.

Strategiaa toteutetaan Etelä-Savon maakuntaohjelmalla 2022–2025, jonka yhden rahoitusinstrumentin rakennerahasto-ohjelmat muodostavat. Rahoitusta suunnataan aktivointitoimenpitein maakuntaohjelmassa määritellyille neljälle sisältöteemalle sekä älykkään erikoistumisen painopisteille, jotka ovat metsä, vesi, ruoka, hyvinvointi ja matkailu. Läpileikkaavina teemoina ovat vihreä siirtymä ja ratkaisut, osaaminen, digitalisaatio sekä yrittäjyys, ekosysteemit ja klusterit.

Maakuntaohjelman keskeiset teemat ovat:

- Hyvinvoivat ihmiset ja hyvä ympäristö
- Uudistuvat elinkeinot ja TKI -yhteistyö
- Hyvä fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus
- Tuloksellinen oma tekeminen ja yhteistyö.

Älykäs erikoistuminen ja maakuntaohjelman sisältöteemat määrittelevät lähivuosien keskeisimmät kehittämistavoitteet ja toimenpiteet, joita toteuttamalla Etelä-Savo etenee kohti pitemmän ajan tavoitteitaan. Valinnat kytkeytyvät saumattomasti Etelä-Savon luontaisiin vahvuuksiin.

2. Hakumenettelyt

Maakunnan yhteistyöryhmä päättää rakennerahasto-ohjelmien toteuttamiseen liittyvistä linjauksista, käsittelee ohjelmien toteuttamiseksi laadittuja ohjelmiasopimuksia ja antaa lausuntoja hankkeista.

2.1 Hankevalintojen pääperiaatteet

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea ohjelman jonkin erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset valintaperusteet vahvistetaan seurantakomiteassa. Kaikkien yleisten valintaperusteiden on täytyttävä, jotta hanke voidaan ottaa käsittelyyn. Lisäksi kullakin erityistavoitteella on omat erityiset valintaperusteensa, joiden täytyminen arvioidaan erikseen. Yleiset ja erityistavoitteiden valintaperusteet löytyvät tämän asiakirjan loppuosasta.

Välittäjäorganisaatiot (maakunnan liitto ja Ely-keskus) voivat asettaa erityisiä valintaperusteita hankehakukohtaisesti. Maakunnan yhteistyöryhmä voi asettaa hankkeille myös tarkentavia valintakriteereitä, jotka vastaavat mm. maakunnan strategioissa tunnistettuihin kärkialoihin, valtakunnallisissa teemoissa tunnistettuihin painotuksiin ja kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukaisiin perusteisiin. Samalla varmistetaan, ettei rahoiteta päällekkäistä toimintaa ja että resurssit kohdennetaan valittuihin painopisteisiin. Valintaperiaatteilla varmistetaan hankkeiden laadukas toteuttaminen.

Hankkeita koskevat valintamenettelyt ohjelmakaudella 2021-2027

Seurantakomitea on hyväksynyt Euroopan parlamentin ja neuvoston yleisasetuksen (2021/1060) mukaiset yleiset rakennerahastoja koskevat valintaperusteet ja erityiset valintaperusteet sekä menettelyt, miten välittävä toimielin voi haussa valikoida ja painottaa erityisiä valintaperusteita suhteessa toisiinsa.

Jokaisen rahoitettavaksi valittavan hankkeen on täytettävä yleiset valintaperusteet, jotka perustuvat EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön. Rahoituslaki 757/2021.

Kaikille yhteisiä yleisiä valintaperusteita on 17 kpl. Ne arvioidaan asteikolla Kyllä /Ei /Ei koske hanketta.

Erytyiset valintaperusteet ovat erityistavoitekohtaisia ja ne on epävirallisesti käsitelty seurantakomiteassa 15.10.2021, jonka jälkeen ne päivitettiin 16.6.2022. Seurantakomitean 16.6.2022 hyväksymät valintaperusteet astuvat voimaan 1.1.2023.

Erytyiset valintaperusteet eivät rajaa hankkeiden tukikelpoisuutta, vaan pyrkivät nostamaan esille parhaita hankkeita. Valintaperusteiksi on nostettu ohjelman erityistä lisäarvoa tuottavia painopisteitä tai painotuksia. Välittävä toimielin voi valita kaikki erityistavoitteen sisältöön perustuvat erityiset valintaperusteet pisteytettäväksi haussa. Välittävä toimielin voi myös rajata hakua (valittava vähintään 3) ja painottaa valitsemiaan teemoja. Erytyiset valintaperusteet on ilmoitettava hakuilmoituksessa. Ne voivat vaihdella hakukohtaisesti ja niistä päätetään erikseen.

Horizontaaliset valintaperusteet pisteytetään aina. Pisteskaala on 0-3. Ne ovat sukupuolten tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys ja Itämeri Strategia ja ne sisältyvät erityistavoitteiden erityisiin valintaperusteisiin.

Tarkentavia erityisiä valintaperusteita pisteytetään vain siinä tapauksessa, että sellaista on päätetty soveltaa haussa. Niitä ovat:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin.
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painostuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen.

Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi kokouksessaan 17.12.2021 ohjelmakauden 2021-2027 ensimmäisen EAKR haun tarkentavat valintaperusteet, joita sovellettiin toimintalinja 1:n ja 2:n valintaperusteissa sekä Kestävän kaupunkikehittämisen haun valintaperusteena.

Ne olivat:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on laatia ehdotus hallintoviranomaiselle Eu:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tarkentaviksi alueelliseksi valintaperusteiksi. Toimeenpanolain (765/2021) 20 § 1mom.

Tarkentavat valintaperusteet päätetään erikseen hakukohtaisesti siinä yhteydessä, kun päätetään vuosien 2023-2024 hakujen avaamisesta.

2.2 EAKR-, ESR+ ja JTF ohjelmat

Tuettava toiminta perustuu *Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027* -ohjelma-asiakirjaan. Ohjelma-asiakirja sisältää EAKR-, ESR+ ja JTF -ohjelmat. Etelä-Savon kehittämisen painopisteet on esitetty Etelä-Savon maakuntaohjelmassa 2022-2024 sekä siihen liitetyssä Älykkään erikoistumisen strategiassa.

EAKR:n osalta- ohjelmassa tuetaan tutkimus- ja innovointivalmiuksia ml. kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa, digitalisaatiota sekä pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantamista. Lisäksi edistetään Suomen hiilineutraalisuustavoitetta, erityisesti energiatehokkuuden, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja kiertotalouteen siirtymisen näkökulmasta. Myös Itä- ja Pohjois-Suomen saavutettavuutta parantavat paikalliset infrastruktuuri-investoinnit sisältyvät ohjelmaan.

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana.

2.2.1 EAKR-toiminta toimintalinja 1 (TL1): Innovatiivinen Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 1 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Etelä-Savon ELY-keskus.

TL1:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2023-2024

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY	7.8736	3.9372	1.3123	13.1231
Maakuntaliitto	3.3744	1.6874	0.5624	5.6242
Yhteensä	11.2480	5,6246	1,8747	18,7474

Erityistavoite 1.i: Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

Keskeisenä tavoitteena on TKI-intensiteetin kasvattaminen sekä elinkeinoelämälähtöisen innovaatiotoiminnan edistäminen ilmasto- ja kestävän kehityksen tavoitteet huomioiden. Ohjaavina kehikkoina toimivat kansallinen TKI – tiekartta sekä maakuntaohjelmat. Tuettavan toiminnan tulee olla Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategian mukaista.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö:

TKI-Toiminta

- vahvistetaan osaamista, ennakointi- ja innovointitoimintaa edistämällä pk-yritysten tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista sekä uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyödyntämistä
- tuetaan erityisesti elinkeinoelämän tarpeista lähtevien innovatiivisten ja älykkäiden ratkaisujen, avointen toimintamallien sekä kokeilu-, pilotointi-, demonstraatio- ja oppimisympäristöjen sekä tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä ja yhteiskäyttöä
- tuetaan mm. kaupunkien ja kuntien pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä
- kehitetään innovatiivisia ja kestäviä julkisia hankintoja sekä niiden parempaa hyödyntämistä referenssiympäristöinä sekä TKI-yhteistyön vaikuttavuuden kasvattajana
- edistetään vihreää siirtymää tukevaa TKI-toimintaa, mukaan lukien resurssiviisaus, kierto- ja biotalous ja uudistuva teollisuus

TKI-yhteistyö ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

- luodaan TKI-yhteistyömalleja ja toimintatapoja korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä toisen asteen koulutuksen järjestäjien ja yritysten yhteistyölle, osaamisen ja teknologian siirrolle sekä kulttuuri- ja luovan osaamisen paremmalle hyödyntämiselle TKI-toiminnassa
- kehitetään elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyötä sekä elinkeino- ja työelämälähtöisen soveltavan tutkimuksen hyödyntämistä yritystoiminnassa

- tuetaan elinkeino- ja työelämälähtöisen TKI-toiminnan vahvistamista sekä osaamis- ja innovaatioekosysteemien syntymistä, kehittämistä ja kytkeytymistä kansallisiin ja kansainvälisiin arvoverkostoihin ml. vihreään siirtymään
- tuetaan alueellisten älykkään erikoistumisen strategioiden hyvää hallintaa, toimeenpanoa ja TKI-verkostojen kytkeytymistä arvoverkostoihin sekä vahvistetaan yritysten kiinnittymistä älykkään erikoistumisen prosesseihin
- tuetaan älykkääseen erikoistumiseen liittyviä alueiden ja alojen välisiä sekä kansainvälisiä kumppanuuksia
- edistetään teknologioiden uutta soveltamista ja tuetaan uusien teknologioiden käyttöönottoa ja skaalautumista
- tuetaan huippuosaamisen soveltamista ja teknologisten valmiuksien parantamista sekä tutkimuksessa syntyneen tiedon kanavoimista yritysten ja yhteiskunnan käyttöön
- edistetään ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien ja tuotantomenetelmien pilotointia ja demonstraatioita sekä niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, kehittämissyhtiöt, valtion viranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit sekä yhdistykset ja säätiöt.

Erityistavoite 1.ii Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi

Ohjelmalla tavoitellaan digitalisaatioon, datatalouteen ja teknologisiin murroksiin liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien kattavaa hyödyntämistä. Digitaalisuutta edistävien TKI- tulosten käyttöönotto ja skaalautuminen ovat keskeisiä liiketoiminnan kasvun mahdollistamiseksi. Edistetään yhteen toimivien data-avaruuksien rakentamista.

Digitaalisuutta edistetään tukemalla kaupunkien ja kuntien ja yhteisöjen digitaalista siirtymää. Lisäksi tuetaan ja kehitetään innovaatio- ja osaamiskeskittymiä ja digitaalisia oppimisympäristöjä sekä parannetaan tietoturvaa ja –suojaa sekä kybervalmiuksia.

Huomioidaan digitalisaation ja robotisaation luomat tehokkuusedut, virtuaalimaailman ja tekoälyn hyödyntäminen, integraatio eri laitteiden välillä, data-analytiikan ja big datan hyödyntäminen.

Kehitetään älykkäitä ratkaisuja ja datan hyödyntämistä liikenteen ja liikkumisen, kuljetus- ja matkaketjujen sekä palvelujen saavutettavuuden tarpeisiin koko massa.

Digitaalisilla ratkaisuilla tuetaan monipaikkaista asumista, monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn ja etätöyön tekemistä ja opiskelua.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Digitalisaatio ja sitä hyödyntävät teknologiat

- edistetään digitalisaation hyödyntämistä TKI-toiminnassa, yksityisen ja julkisen sektorin haasteissa ja kehittämisessä, palveluiden kehittämisessä ja saavutettavuudessa, jatkuvassa oppimisessa sekä teknologisiin murroksiin liittyvien uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisessä
- tuetaan uusien digitaalisten työmenetelmien käyttöönottoa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla
- edistetään digitalisaation ja sitä hyödyntävien teknologioiden soveltamista ja hyödyntämistä (esim. avoin data, robotiikka, automaatio, IoT, kyberturvallisuus, data-analytiikka, tekoäly)
- tuetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyötä ja palvelujen yhteiskehittämistä ja parannetaan tietojen hyödynnettävyyttä kehittämällä yhteen toimivuutta
- tuetaan digitaalisten innovaatiokeskusten (digital innovation hub) käynnistämistä, kehittämistä ja yhteistyötä niin eurooppalaisella, kansallisella kuin alueellisella tasolla
- tuetaan investointeja uusien digitaalisten ratkaisujen pilotointiin tukemalla esimerkiksi demonstraatio- ja laboratorioympäristöjä kehitysalustoina
- tuetaan digitaalisten teknologioiden soveltamista ja siihen liittyvää TKI-toimintaa edistetään jo rakennettujen tehokkaiden tietoliikenneverkkojen käyttöönottoa ja täysimääräistä hyödyntämistä kapasiteettia vaativien palvelujen välityskanavina
- tuetaan älykkään ja vähäpäästöisen liikkumisen innovaatioita ja digitalisaatiota
- tuetaan liikenteen datan reaaliaikaisuuden parantamista ja liikennepalveluja sekä tilanne ja olosuhdetietoja koskevan tiedon edistämistä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla
- tuetaan digitaalisuuden eri mahdollisuuksien tuomista palvelukenttään kuten virtuaalisuutta ja ennakoivien palvelujen kehittämistä dataa hyödyntämällä eri toimialoilla ja sektoreilla

Digitalisaation edistäminen yritystoiminnassa

- tuetaan uusien teknologioiden ja digitaalisten työkalujen ja tuotteiden, palvelujen ja liiketoimintamallien ja -prosessien kehittämistä, soveltamista ja käyttöönottoa yritysten, palvelujen ja ratkaisujen kehittämisessä sekä vahvistetaan pk-yritysten kyber- ja tietoturvalmiuksia
- tuetaan pk-yritysten digitalisaatiota automaatioasteen nostamisessa, robotisaatiossa sekä uusien teknologioiden soveltamista ja käyttöönottoa yritysten, palvelujen ja ratkaisujen kehittämisessä
- vahvistetaan pk-yritysten valmiuksia digitalisaatioon (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut, liiketoimintamallit ja -prosessit, tietoturva ja -suoja sekä kyberturvallisuus)
- tuetaan yritysten sähköistä liiketoiminnan, asiakaspalvelun ja teknologisen osaamisen kehittämistä ja teknologian käyttöönottoa

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksenjärjestäjät, kehittämissyhtiöt, kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt.

Erityistavoite 1.iii: Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen

Tavoitteena on pk-yritysten resurssiviisas kasvu koti- ja ulkomaanmarkkinoilla sekä toiminnan uudistuminen tukemalla niiden kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksia, liiketoimintaosaamista, digitalisaatiota sekä kasvua, uudistumista ja tuottavuutta edistäviä investointeja ja TKI-toimintaa. Tavoitteena on myös uudistaa liiketoimintamalleja esim. jakamis- ja alustataloudessa sekä datapohjaisissa palveluissa. Pk-yritysten yhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen sekä liiketoimintaosaamisen parantaminen erityisesti älykkään erikoistumisen kärkialoilla ovat myös keskeisiä tavoitteita. Tuettavien toimien tulee olla ilmastotavoitteiden ja ”do no significant harm” -periaatteen mukaisia. Toiminnassa huomioidaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia ja sen painoalat.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Pk-yritysten kasvu ja kansainvälistyminen

- parannetaan pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- ja innovointivalmiuksia
- tuetaan pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevia, toimintaa uudistavia ja tuottavuutta lisääviä investointeja
- parannetaan pk-yritysten teknistä osaamista (esim. laiteinvestointien yhteydessä) osana liiketoiminnan kehittämistä

Pk-yritysten TKI-toiminta

- tuetaan pk-yritysten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä ja kaupallistamista sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien syntymistä huomioiden ilmastokestävyys
- tuetaan aktiivista innovaatiotoimintaa edistävien prosessien käyttöönottoa yrityksissä
- kehitetään kestävien uusien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä sekä datan hyödyntämistä ja edistetään niihin liittyvää yritystoimintaa
- vahvistetaan hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- vahvistetaan pk-yritysten valmiuksia luovan osaamisen hyödyntämiseen (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut ja liiketoimintamallit, muotoiluosaaminen)
- tuetaan hiilineutraalisuus/vähähiilisyystavoitteiden mukaista toimintaa (ml. cleantech)

Uusi liiketoiminta ja verkostoitumisen edistäminen

- tuetaan uutta tai uudistuvaa liiketoimintaa sekä yritysten jatkuvuutta omistajavaihdoksia edistämällä, kehitetään uusia tapoja tukea uutta liiketoimintaa (ml. yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) ja luodaan yritysneuvontaan liittyviä uusia toimintamalleja
- kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittyviä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset. Yritysten toimintaympäristöä kehittämissä hankkeissa myös kunnat, kehittämissyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot ja yhdistykset voivat olla kohderyhminä.

2.2.2 EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 2 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Etelä-Savon ELY-keskus.

TL2:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2023-2024

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY	3.8098	1.9051	0.6350	6.3499
Maakuntaliitto	1.6328	0.8165	0.2721	2.7214
Yhteensä	5.4426	2.7216	0.9071	9.0713

Erityistavoite 2.i: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Energiatehokkuustoimenpiteiden tavoitteena on edistää energijärjestelmän muutosta, mikä tähtää kasvihuonekaasupäästöjen määrän nopeaan ja merkittävään vähenemiseen. Systeminen muutos koskettaa mm. energiaintensiivistä teollisuutta, rakennuskantaa ja energiantuotantoa.

Suomen kasvihuonekaasupäästöistä suurin osa on lähtöisin energiasektorilta. Luovuttaessa fossiilisten polttoaineiden käytöstä on tärkeää kehittää, demonstroida ja voida ottaa nopeasti käyttöön erilaisia uusiutuvan energian ratkaisuja.

Energiaomavaraisuutta voidaan lisätä tukemalla hajautettuja ratkaisuja ja paikallisiin energialähteisiin pohjautuvaa kehittämistä. Energiamurrosta nopeutetaan tukemalla hiilidioksidipäästöjen hyödyntämistä raaka-aineena; sähköstä tuotteiksi (Power to X) ja vetytalon ratkaisujen käyttöönottoa alueilla sekä edistämällä energian varastointiin ja kestäväan akkuteknologiaan liittyvää TKI-toimintaa energiatehokkuuden optimoimiseksi.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvän uusiutuvan energian käyttöä edistävä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimusperusteisten toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittämistä, käyttöönottoa ja yhteiskäyttöä
- edistetään ja tuetaan energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää uusiutuvaa energiaa koskevaa yhteistyötä yrityssektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa ml. rakennuskannan omaenergiatuotanto sekä hiilen talteenotto ja hyödyntäminen raaka-aineena

- kehitetään energiatehokkuuteen liittyvää korjausrakentamista (ml. kulttuurihistoriallinen rakennuskanta) sekä rakennusten energia- ja materiaalitehokkuutta ja älyratkaisuja
- tuetaan hukkalämpöön sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energiajärjestelmiin liittyvää TKI-toimintaa ja -infrastruktuureja
- edistetään puhtaisiin energialähteisiin ja hajautettuun monipuoliseen energiantuotantoon liittyvää TKI- työtä ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- kehitetään älykkäitä ja kustannustehokkaita energiajärjestelmiä ja -verkoja sekä energian varastointia (mm. kestävä akkuteknologia ja akkuklusteri)
- edistetään sähköstä tuotteiksi (Power to X) -ratkaisuihin, vetytalouteen ja hiilidioksidin talteenottoon (pl. direktiivin 2003/87/EY liitteessä 1 mainitut toiminnot) liittyvää TKI-työtä sekä paikallisia demonstraatiohankkeita

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen yritystoiminnassa

- kehitetään uusien energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää materiaalitehokkuutta parantavien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä sekä edistetään niihin liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista
- tuetaan pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävien tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista (esim. rakentaminen ja kiinteistöjen hallinta, uudet energiaratkaisut)
- edistetään teollisuuden prosessien ja koneiden sähköistämisen energiatehokkuutta ja energiaomavaraisuuden parantamista, sekä digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa
- lisätään alueiden ja elinkeinoelämän tietämystä energiaratkaisuista ja -tehokkuudesta

Tavoitteena hiilineutraalisuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

- edistetään elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä ja julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön ja energiatehokkuuden parantamiseksi
- kehitetään energiatehokasta puurakentamista, rakentamisen kestävyttä ja pitkään hiiltä sitovia tuotteita ja tuotantotapoja sekä rakentamisen ja rakennusten käytön energia- ja materiaalitehokkuutta huomioiden rakennusten koko elinkaari
- kehitetään työkaluja hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointiin ja seurantaan osana kilpailukykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- kehitetään kunnille ja yrityksille keinoja hyödyntää vertailukelpoista päästödataa ja tietoa erilaisten toimenpiteiden potentiaalisista päästövähennyksistä, kustannuksista ja hyödyistä erityisesti energia-asioissa
- edistetään kestäviä julkisia hankintoja ml. ilmastokriteerien käyttö

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

Erityistavoite 2.iv: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on aktiivista varautumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kielteisten vaikutusten ennakoimista ja vähentämistä sekä myönteisten vaikutusten luomiin mahdollisuuksiin tarttumista. Sopeutuminen on ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävien toimien rinnalla välttämätöntä. Yhteiskunnan yleisesti hyvästä varautumisen tasosta huolimatta alueet, elinkeinot ja väestöryhmät ovat haavoittuvia ja alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa alueelliset ja paikallisesti kehitettävät ja toteutettavat käytännön toimet ja ratkaisut ovat avainasemassa, jonka vuoksi toimijoiden tietoisuutta ja valmiuksia ilmatoriskien hallitsemiseksi ja ilmastokestävyyyden parantamiseksi tulee kehittää. Sopeutuminen tulisi ottaa osaksi maakunnallisia ilmastostrategioita.

Alueilla, joilla sopeutuminen on jo integroitu osaksi maakunnan ilmastostrategiaa, on panostettava sen toimeenpanoon.

Avustukset yrityksille ja muille hanketoimijoille ovat tehokas ja toiminnan sisällön kannalta aktivoiva ja tehokas muoto edistää ilmastotyötä. Erityistavoitteessa rahoitettavat kehittämishankkeet ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niihin liity tuotto-odotuksia tai ansaintalogiikkaa.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla yritysten ja alueellisten pilotointi- ja kokeilu ympäristöjen kehittämistä ilmastokestävyuden takaamiseksi
- kehitetään työvälineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen alueellisille ja paikallisille toimijoille ilmatoriskien ja niiden vaikutusten ennakointiin ja hallintaan
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä, teknologioita ja tuotteita, joiden avulla edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen ja varautumista sään ääri-ilmiöihin sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä elinkeinotoiminnan ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseksi
- vahvistetaan monihyötyisten viherrakenteiden ja luontopohjaisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- vahvistetaan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä yritystoiminta

- tuetaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseen liittyvien älykkäiden ratkaisujen ja palvelukokonaisuuksien kehittämistä, pilotointia ja skaalautumista kasvavaksi liiketoiminnaksi

- tuetaan pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja kaupallistamista sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien kehittämistä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskien ehkäisemiseen
- kehitetään ilmastonmuutoksen edellyttämiä turvallisuuteen ja katastrofivalmiuteen liittyviä tuotteita ja ratkaisuja, ml. digitekniikka
- tuetaan elinkeinoelämää ja yrityksiä tarvittaessa yhteistyössä kuntien kanssa kehittämään toimintamalleja ilmastoriskien hallitsemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, huomioiden myös luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu ja kulttuuriympäristö
- tuetaan elinkeinon sopeutumista ilmastonmuutokseen, ml. luontomatkailu ja muu ekosysteemipalveluihin perustuva liiketoiminta sekä perinteiset ja saamelaiselinkeinot

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvä suunnittelu, toimeenpano ja tiedotus

- tuetaan alueellisten ja paikallisten sopeutumisstrategioiden sekä -suunnitelmien valmistelua huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sopeutumistarpeiden alueelliset erot (mm. elinkeinorakenne)
- lisätään neuvontaa ja tukea ilmastotyön (sopeutuminen ja hillintä) organisoimisessa ja resursoinnissa, ml. ilmastotiekarttojen valmistelu, tukiverkostot ja strateginen ja viestinnällinen tuki toimeenpanolle
- vahvistetaan alueellisten elinkeinon logistiikkareittien ilmastokestävyyttä mm. tieverkon kuntokartoitusten ja tienpidon suunnitelmien kehittämisellä ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioiden
- vahvistetaan ennakointi- ja riskienhallintaosaamista sekä turvallisuusalan suunnittelua ja pilotointia

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, kunnat ja kuntayhtymät, maakunnan liitot ja muut alueelliset toimijat, korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja kehitysyritykset, työmarkkina- ja muut järjestöt, yhdistykset ja paikalliset toimijat.

Erityistavoite 2.vi: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

Hiilineutraali kiertotalous vähentää materiaalihävikkiä, päästöjä ja kuljetustarpeita sekä parantaa yritysten kilpailukykyä ja vastaa kuluttajien tarpeisiin. Luonnonvarojen kestävä ja säästeliäs käyttö sekä materiaalitehokkuuden edistäminen eri tuotantoprosesseissa aina energiantuotannosta kaivosteollisuuteen sekä julkisen sektorin toiminnassa ovat kiertotalouden keskeisiä tavoitteita. Tuotantoprosesseissa käytettävistä raaka-aineista tulee saada mahdollisimman suurta lisäarvoa; tavoite on teollisissa symbiooseissa ja suljetuissa kierroissa, jossa materiaalit ja resurssit kiertävät eri käyttötarkoituksissa pitkään, läpinäkyvästi ja turvallisesti.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Kiertotalouden ja kiertotaloutta tukevan korkean jalostusasteen biotalouden TKI-toiminta

- tuetaan ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien, tuotantomenetelmien ja ekologisen kompensaaation pilotointia sekä niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista
- kehitetään kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin sekä hiilenkiertoon liittyvää TKI-toimintaa, demonstraatioympäristöjä ja TKI-ekosysteemejä
- tuetaan kiertotalouden ja biotalouden tiekarttojen valmistelua
- edistetään kestäviä ja innovatiivisia julkisia hankintoja
- kehitetään toimintamalleja jätteen synnyn ehkäisyyn ja uudelleenkäyttöön sekä tuotteita korvaavien palvelujen kehittämiseen
- kehitetään älykästä materiaalien hallintaa, jossa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja sivuvirtoja sekä varaudutaan entistä kunnianhimoisempaan jätehuoltopalvelun tasoon sekä aiempaa laajempaan yhteistyöhön
- kehitetään luonnonvara-alan kestävyyttä ja nostetaan luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusastetta
- edistetään ympäristö-, metsä-, vesi- ja luonnonvaratietojen digitaalista hyödyntämistä luonnonvarojen kestäväen käytön edistämiseksi
- tuetaan ravinnekiertoon liittyvää TKI-toimintaa
- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi

Kiertotalous ja korkean jalostusasteen biotalous yritystoiminnassa

- vahvistetaan kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja ja tuetaan näiden edellyttämiä investointeja
- kehitetään kiertotalouden mukaista tuotesuunnittelua
- kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- edistetään osallistumista olemassa oleviin teollisten symbioosien verkostoihin sekä tuetaan uusien teollisten symbioosien syntymistä
- tuetaan teollisuuden sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämistä ja pilotointia aidossa teollisuusympäristössä
- edistetään jätteen määrää vähentävää toimintaa
- tuetaan lajittelua, kierrätystä ja kestäviä logistiikkaketjuja edistävien palvelukonseptien kehittämistä
- edistetään yritysten ja arvoketjujen resurssitehokkuutta parantavien digitaalisten alustojen ja muiden työkalujen kehittämistä ja käyttöönottoa
- tuetaan kiertotalouteen liittyvää korkean jalostusarvon yritystoimintaa
- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi
- edistetään luontopohjaisten kiertotalousratkaisujen toteuttamista
- edistetään vesien kestävään hyödyntämiseen ja veden uudelleen käyttöön liittyvää kehittämistoimintaa ja sitä tukevia pilotointi- ja demonstraatiohankkeita ja liiketoimintakehitystä

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät,

työmarkkina- ja muut järjestöt, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

2.2.3 EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 3 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Etelä-Savon ELY-keskus.

TL3:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2023-2024

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY	1.0160	0.5080	0.1693	1.6933
Maakuntaliitto	0.4354	0.2177	0.0726	0.7257
Yhteensä	1.4514	0.7258	0.2419	2.4190

Erityistavoite 3.ii: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

Erityistavoitteessa keskeisessä asemassa olevia tieliikenneinvestointeja toteutetaan ainoastaan Itä- ja Pohjois-Suomessa käyttäen pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erillisrahoitusta. Alueen mikro- ja pk-yritysvaltainen yrityskehitys edellyttää yritysten kasvun tukemista. Erityistavoitteen toimenpiteillä parannetaan ja nykyaikaistetaan pk-yritysten kilpailukykyä kannalta tärkeitä maantieliikenteen- ja logistiikan yhteyksiä, eri liikkumis- ja kuljetusmuotojen yhteen liitettävyyttä, elinkeinoelämää ja pk-yritysten toimintaympäristöä kehittäviä tieliikenneväyliä ja -palveluita, kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä sekä liikenneturvallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeiden taloudelliseen, sosiaaliseen ja ekologiseen kestävyteen eri käyttäjäryhmien näkökulmasta.

Erityistavoitteessa tehtävissä varsinaisissa infrastruktuuri-investoinneissa keskitytään strategiaan yleiseen tieverkkoon kytkeytyviin tieliikenteen ja pyöräilyn investointeihin, joiden keskeisenä tavoitteena on edistää tuotannollisen pk-yritystoiminnan ja matkailuyritysten toimintaedellytyksiä ja samalla vähentää niiden liikkumis- ja kuljetustarpeista aiheutuvia haittoja ympäristölle. Hankkeet voivat olla paikallisia tai ratkaista laajempaa aluetta koskevan liikenteellisen pullonkaulan tai liikenneturvallisuuteen liittyvän ongelmakohtan.

Rahoitettavien hankkeiden valintaa ohjaavat maakunnan oma liikennejärjestelmäsuunnitelma vuoteen 2030 ja Ely –keskusten hankekortit.

Pienempiä paikallisia liikennehankkeita varten voidaan avata julkisia hakukierroksia huomioiden olemassa olevat liikennejärjestelmäsuunnitelmat.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Itä- ja Pohjois-Suomessa:

- tuetaan liikenteen energiatarpeen vähentämiseen sekä liikennejärjestelmien strategiseen
- suunnitteluun ja digitalisaatioon kytkeytyvää TKI-toimintaa sekä investointeja
- tuetaan pk-yritysten kasvuun ja investointeihin vaikuttavia maantieliikenteen- ja logistiikan investointeja ml. kävelyn ja pyöräilyn yhteydet
- tuetaan maantieliikenteen parempaa yhteenliitettävyyttä muihin liikkumis- ja kuljetusmuotoihin sekä yhteyksiä TEN-T –verkkoon parantavia paikallistason hankkeita

- tuetaan liikenteen älykkäitä ja puhtaita ratkaisuja, melutason alentamista ja liikenneturvallisuutta paikallistasolla edistäviä hankkeita
- kehitetään uusiutuvia ja vaihtoehtoisia voimanlähteitä käyttäviä liikennemuotoja sekä niihin liittyviä teknologioita (esim. liittymärakenteet) erityisesti harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien olosuhteet huomioiden.

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset. Myös kunnat, kehittämissyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yhdistykset ja säätiöt voivat olla kohderyhminä

ESR+-toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 4 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Etelä-Savon ELY-keskus.

TL4:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2023-2024

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY	11,8120	5,9220	1,9740	19,7080

Erityistavoite 4.a: Polkuja töihin

Hanketoiminnalla tavoitellaan työhakijoiden, työttömien, työssä olevien sekä työvoiman ulkopuolella olevien ja työmarkkinoille tunnistetusti heikosti kiinnittyneiden ryhmien työllistymistä. Työttömyyden vähentämiseksi on tarpeen edistää ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien tai työmarkkinoille palaavien työllistymistä. Tavoitteena on myös löytää keinoja mm. nuorisotyöttömyyden sekä pitkäaikaistyöttömyyden riskien tunnistamiseen ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen sekä tuen tarjoamiseen asiakkaille jo ennen heidän tilanteensa vaikeutumista. Työllistymisen tukemiseksi on tärkeää edistää kohderyhmien erilaisia työn tekemisen, itsensä työllistämisen ja yrittäjyyden muotoja sekä kannustaa osaamisen kehittämiseen. Tarvitaan tukea ja ohjausta niille, jotka ovat jääneet alityöllistetyiksi tai joilla tilapäiseksi aiottu matalan palkkatason työ ei johda kokopäivätyöhön

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Työnhakijoiden työllistyminen

- edistetään kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden pääsyä avoimille työmarkkinoille, laadukkaisiin ja riittävän toimeentulon mahdollistaviin työpaikkoihin, yrittäjäksi ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen tai koulutukseen sekä osaajien saamista korkeaa osaamista vaativiin tehtäviin

- hyödynnetään monipaikkaisuuden ja erilaisten työn tekemisen tapojen tarjoamia vaihtoehtoja huomioiden työn- ja perhe-elämän yhdistämisen mahdollisuudet
- huomioidaan kohderyhmien tarpeet tarvittaessa positiivisen erityiskohtelun ja yhdenvertaisuussuunnittelun sekä tasa-arvosuunnittelun avulla hyödyntäen heidän omaa asiantuntemustaan
- yhteistyössä yritysten ja muiden työnantajien kanssa räätälöidään etenkin osatyökykyisille ja maahanmuuttajataustaisille työmahdollisuuksia sekä edistetään tehtävien muokkaamisen ja osittamisen edellytyksiä uusien työmahdollisuuksien kehittämiseksi
- kehitetään välityömarkkinoiden laatua ja vaikuttavuutta
- edistetään työvoiman ammatillista ja alueellista liikkuvuutta myös yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa luomalla näihin kannusteita ja käytäntöjä
- tuetaan mukana muuttavien puolisoitten työllistymistä
- ohjataan työnhakijoita rekrytointivaikeuksista kärsiville aloille
- luodaan työvoiman kysyntää hyödyntämällä mm. julkisten hankintojen työllistämismalleja
- tuetaan sukupuolten tasa-arvoa ja segregaaation vähentämistä koulutus- ja työelämässä

Työllistymistä tukevien palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia ja moniammatillisia palvelumalleja ja verkostomaista työtettä
- lisätään monialaisissa ja -ammattillisissa palveluissa työskentelevien osaamista toimintamallin johtamisessa ja muissa yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä sekä asiakkaiden palvelutarpeisiin liittyvissä työllisyys-, koulutus- ja sosiaalialan teemoissa
- kehitetään toimintamalleja, joilla varmistetaan, että asiakkaan palvelupolku etenee saumattomasti työhön, koulutukseen tai asiakkaan kannalta muuhun tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun
- tehostetaan ja kehitetään toimintatapoja ja palveluita, joilla voidaan tukea sesonkityyppisillä aloilla työskentelevien työllistymistä ympärivuotisesti ja alityöllistettyjä heidän työuransa kehittymisessä
- vahvistetaan itsensä työllistäjien mahdollisuuksia työllistyä
- kehitetään yritysten, alueiden ja toimialojen välisiä yhteistyömalleja ja rekrytointitoimia sekä lisätään rekrytointivaikeuksista kärsivien alojen ja työnantajien tunnettuutta, vetovoimaa ja mainekuvaa
- vastataan työvoiman kohtaanto-ongelmiin kehittämällä ja kokeilemalla toiminta- ja palvelumalleja irtisanovan ja rekrytoivan yrityksen kohtaamisen helpottamiseksi
- parannetaan yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan ja työllistämisen edellytyksiä

Tärkeimmät kohderyhmät

Kohderyhmiä ovat työnhakijat, työttömät, työssä olevat ja työvoiman ulkopuolella olevat sekä työmarkkinoille heikosti integroituneiksi tunnistettavat henkilöt/henkilöryhmät kuten nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, itsensä työllistäjät,

maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset, joiden on mahdollista tehtyjen toimien tuloksena päästä työmarkkinoille ja koulutukseen.

Kohderyhmänä ovat järjestöt, työmarkkinaosapuolet, yhdistykset, säätiöt, kunnat, koulutusorganisaatiot sekä yhteiskunnalliset ja muut yritykset ja yrittäjät. Kohderyhminä ovat työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistävät ja kehittävät organisaatiot mukaan lukien rahoittajat sekä niiden johto ja henkilöstö, joiden osaamista kehitetään osana palvelujen ja rakenteiden kehittämistä.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeiden mukaisesti.

Erityistavoite 4.g: Uutta osaamista työelämään

Tavoitteena on vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin sekä osaamistason nostoon. Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutusjärjestelmän joustavuutta ja ihmisille mahdollisuuksia päästä tarvitsemaansa koulutukseen. Kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan ja joustavaan oppimiseen huomioiden erilaiset elämäntilanteet, koulutus- ja työhistoria sekä ammatilliset kiinnostukset. Koulutusjärjestelmää ja koulutussektoreita tulee kehittää saumattomaksi kokonaisuudeksi huomioiden non-formaalit oppimisympäristöt. Kehitetään koulutusjärjestelmän toimijoiden kykyä vastata jatkuvan oppimisen tarpeeseen. Rakenteellisilla muutoksilla varmistetaan toimintamallien jatkuvuus.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Jatkuva oppiminen ja joustavat koulutuspolut

- lisätään yksilöllisten, monimuotoisten ajasta ja paikasta riippumattomien jatkuvan oppimisen koulutuskokonaisuuksien tarjontaa ml. täydennys- ja erikoistumiskoulutukset sekä perustaitojen kehittäminen
- tuetaan tutkintojen ja tutkintojen osien suorittamista sekä edistetään ja kehitetään osaamisen ja ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamista ja tunnistamista ja niitä tukevaa koulutusta
- tuetaan uusien toimintatapojen ja digitalisaation hyödyntämistä sekä niihin liittyvää oppimista ja osaamisen kehittämistä työpaikoilla
- edistetään yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista osana koulutusta ja työelämää
- tuetaan eri alojen kehittymistä osana ekosysteemejä ja vahvistetaan palvelujen tuotanto-osaamista
- kehitetään hakevan toiminnan menetelmiä erityisesti koulutuksessa aliedustettujen ryhmien tavoittamiseksi
- kehitetään jatkuvan oppimisen mahdollistavia koulutusrakenteita ja oppimisympäristöjä sekä oppimista tukevaa pedagogiikkaa
- tuetaan koulutuksen ja työelämän sekä kouluasteiden välisten nivelvaiheiden siirtymien sujuvoittamista perusopetuksesta lähtien
- kehitetään koulutuksen laatua ja tarjontaa mm. älykkään erikoistumisen ja kasvu- ja rakennemuutosalojen tarpeisiin
- tuetaan jatkuvan oppimisen avulla elinkeinorakenteen monipuolistamista ja uudenlaisten palvelurakenteiden syntyä mm. luovaa osaamista hyödyntämällä
- tuetaan sukupuolten tasa-arvoa ja segregaaation vähentämistä koulutus- ja työelämässä

Palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia, moniammatillisia ja monikanavaisia ohjaus ja neuvontapalveluita koulutuksessa ja työelämässä sekä vahvistetaan asiantuntijoiden valmiuksia vastata monimuotoistuvan asiakaskunnan tarpeisiin
- tuetaan luovien alojen palvelukokonaisuuden syntymistä ja vahvistetaan kulttuuripalveluiden tuotanto-osaamista
- parannetaan kohtaantoa ja edistetään ammatillista liikkuvuutta eri palveluja kehittämällä, hyödyntämällä ja yhdistelemällä
- edistetään kansainvälisten osaajien rekrytointia Suomeen ja integroidaan jo maassa olevia osaajia yhteistyössä EAKR- ja Talent Boost –toimenpiteiden kanssa

Muutostarpeiden ja osaamisen ennakointi työmarkkinoiden tarpeiden pohjalta

- tuetaan osaamistarpeiden ennakointia ja ennakoititiedon hyödyntämistä
- edistetään tutkimus- ja kehittämistoiminnan integroitumista koulutukseen

Työelämän kehittäminen

- edistetään osaamista hyvän työelämän kehittämiseksi ml. työturvallisuus, työhyvinvointi, työterveys, työssä jaksaminen, työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen ja työyhteisöjen monimuotoisuuden lisääminen
- edistetään toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja ja digitalisaation tuomien tuotanto- ja palveluprosessien kehittämistä sekä lisä- ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia, jotka parantavat samanaikaisesti tuottavuutta ja tuloksellista työn tekemistä sekä työhyvinvointia
- kehitetään mikro- ja pk-yritysten ja muiden organisaatioiden sekä niiden henkilöstön, ml. lukien johtajat, osaamista, oppimismyönteisyyttä ja uudelleen kouluttautumista erityisesti ikäjohtamisen ja osaamisen johtamisen alueilla
- edistetään yritysten muutoskyvykkyyttä koulutuksen, neuvonnan, ohjauksen ja verkostojen kautta

Tärkeimmät kohderyhmät

Hankkeitten kohderyhmänä on työikäinen väestö, niin työssä olevat, työttömät kuin työvoiman ulkopuolellakin olevat kuten opiskelijat. Kohderyhmään kuuluvia henkilöryhmiä ovat mm. nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, itsensä työllistäjät, yksinyrittäjät, maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset.

Kohderyhmänä ovat yrityksissä ja organisaatioissa työskentelevät työntekijät ja johtajat yksityisellä ja julkisella sektorilla. Kohderyhmänä ovat erilaisissa muutostilanteessa olevat työnantajat ja työntekijät. Kohderyhmiä ovat myös sellaiset työssä olevat henkilöt, joiden tämänhetkinen osaaminen tarvitsee päivitystä tai joiden työelämässä pitempään pysymistä turvataan.

Kohderyhmään kuuluvat järjestöt, työmarkkinaosapuolet, yhdistykset, säätiöt, kunnat, kasvatus- ja koulutusorganisaatiot, tutkimuslaitokset, taide- ja kulttuurilaitokset ja muut työelämän ja palveluiden kehittäjät ja niiden henkilökunta.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeitten mukaisesti.

Erityistavoite 4.h: Yhdenvertaiseen osallisuuteen

Tavoitteena on vahvistaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa ja suurimmassa huono-osaisuusriskissä olevien henkilöiden aktiivista toimijuutta ja osallisuutta sekä kiinnittymistä koulutukseen ja työmarkkinoille. Varhainen puuttuminen ja tuki edistävät työttömyys- ja syrjäytymiskierteen katkaisemista sekä ehkäisevät koulunkäynnin tai opiskelun keskeytymistä. Tavoitteena on kohderyhmään kuuluvien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen, jotta heillä olisi riittävät voimavarat pyrkiä aktiivisesti parantamaan omaa ja tarvittaessa myös läheistensä elämäntilannetta.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Yhtäläisten mahdollisuuksien ja osallisuuden edistäminen

- tuetaan monipuolisin keinoin kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kiinnittymistä yhteiskuntaan, koulutukseen ja työmarkkinoille sekä torjutaan huono osaisuutta ja syrjäytymistä
- lisätään eri väestöryhmien vuorovaikutusta
- yksinäisten ja riippuvuus- ja/tai työ- ja toimintakyvyn haasteiden kanssa kamppailevien hyvinvointia lisätään mm. yhteisöllisin ja kuntouttavin toimenpitein
- edistetään vammaisten henkilöiden, etnisten vähemmistöjen ja muiden heikommassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien toteutumista
- kehitetään kansalaistoimijalähtöistä toimintaa ja yhteisöllisiä palveluita sekä edistetään vähemmistö- ja erityisryhmien osallistumista päätöksentekoon ja palveluiden suunnitteluun
- hyödynnetään kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluja osallisuuden, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämässä

Työllistymismahdollisuuksien parantaminen

- parannetaan heikoimmassa asemassa olevien valmiuksia päästä koulutukseen ja työmarkkinoille
- rakennetaan osallistavia työmarkkinoita, lisätään työkyvyn tuen ja tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä ja vaikuttavuutta sekä kehitetään työtoiminnan sisältöjä

Palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia, oikea-aikaisia, saavutettavia ja katkeamattomia taide-, kulttuuri-, hyvinvointi-, sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluita ja kehitetään mm. perhe- ja nuorisotyön menetelmiä ja verkostomaista työtettä
- edistetään ammattilaisten, kolmannen ja neljännen sektorin ja viranomaisten välistä kumppanuutta, yhteistyötä ja osaamista heikoimmassa asemassa olevien ryhmien palveluiden ja yhteiskuntaan kiinnittymisen parantamiseksi

- kehitetään tuloksellisia mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja päihdekuntoutuksen toimintamalleja työkäisille samoin kuin työ- ja toimintakyvyn palveluja
- kehitetään sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osaamista sosiaali- ja terveysalalla, sivistystoimessa sekä työllisyyspalveluissa, jotta voidaan paremmin vastata tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushaasteisiin

Tärkeimmät kohderyhmät

Työmarkkinoiden näkökulmasta heikoimmassa asemassa olevat henkilöt, sisältäen vähemmistöt ja erityisryhmät, joiden yhteiskunnallista osallisuutta halutaan edistää. Kohderyhmään kuuluvat työmarkkinoille heikosti integroituneiksi tunnistettavat henkilöryhmät kuten nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset. Kohderyhmään kuuluvat syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt riippumatta heidän aiemmasta koulutus- ja työhistoriastaan tai sen puutteesta ja välillisesti myös esim. heidän läheisensä.

Kohderyhmään kuuluvat myös mm. monialaisten taide-, hyvinvointi-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutus- sekä koulutus- ja neuvontapalveluiden tarjoajat ja niiden johto ja henkilöstö, joiden yhteistyötä ja osaamista halutaan kehittää.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeitten mukaisesti.

2.2.4 ESR+-toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 5 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Etelä-Savon ELY-keskus.

TL5:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2023-2024

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY	0,8890	0,0350	0,0570	0,9810

Erityistavoite 5.h: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

Erityistavoitteessa tuetaan lastensuojelun asiakkaana olevien sekä erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä. Tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti saavutettavia tukitoimia ja palveluita, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lapsia ja nuoria kuunnellen. Paikallisilla järjestötoimijoilla tai muilla ei viranomaisroolissa toimivilla on mahdollista täydentää viranomaistoiminnan tuottamia lastensuojelua tukevia palveluja ja rakentaa paikallisesti uusia ja helposti saavutettavia palvelukokonaisuuksia.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

- kehitetään lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon sisältöjä ja rakenteita palvelujen laadun, monialaisuuden, henkilöstön osaamisen ml. digitaalisuus ja toimijoiden osallisuuden edistämiseksi
- kehitetään vaativan sijaishuollon palveluja ja niiden monialaisuutta
- kehitetään oppimisvaikeuksista ja neuropsykiatrisista ongelmista kärsiville lapsille ja nuorille tukitoimenpiteitä, joissa huomioidaan opintojen ohella työelämään siirtyminen
- kehitetään lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti ja nopeasti saavutettavia palveluja ja tukitoimia, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lasten ja nuorten tarpeita
- kuunnellen. Näitä palveluja voivat olla esim. mielenterveys- ja päihdepalvelut, sujuvat terveydenhuollon prosessit, osallisuuden ja harrastustoiminnan tukeminen mm. kulttuuri- ja liikuntatoiminnalla, tuki opinnoissa ja opintoihin hakeutumisessa, tuki arjessa, asumisessa ja kodinhoidossa selviytymisessä sekä tuki työllistymisessä ja työelämään siirtymisessä
- edistetään soveltavaa tutkimusta ja toiminnan vaikuttavuutta,
- levitetään ja juurrutetaan parhaat mallit pysyviksi käytännöiksi

Tärkeimmät kohderyhmät

Kohderyhmän muodostavat lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon toimijat. Kohderyhmään kuuluvat myös lastensuojelun yhteistyöverkoston toimijat, esim. koulut ja oppilaitokset sekä korkeakoulut, sosiaali- ja terveystoimi, nuorten palvelut, TE-palvelut, kunnan työllisyyspalvelut, Ohjaamot, päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä järjestöt.

Välilliseen kohderyhmään kuuluvat lastensuojelun asiakkaina olevat 12–17-vuotiaat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat myös lastensuojelun jälkihuollon asiakkaana olevat nuoret aikuiset aina 25 ikävuoteen saakka. Teini-ikäiset ovat suurin asiakasryhmä lastensuojelun avohuollon palveluissa ja sijoitettujen lasten joukossa. Heistä tehdään eniten myös lastensuojeluilmoituksia.

2.2.5 ESR+-toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 5 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Ruokavirasto.

TL6:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2023-2024

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
ELY				

Erityistavoite 6.m: Eväitä elämään

Aineellinen apu tarjotaan kohderyhmälle maksukortteina elintarvikkeiden ja perushyödykkeiden hankintaan. Näin pyritään vastaamaan avunsaajien yksilöllisiin tarpeisiin ja huomioimaan kestävä kehitys erityisesti elintarvikkeiden osalta. Ennen ensimmäisen hankehaun avaamista Ruokavirasto tekee EU-logolla merkittyjen debit-maksukorttien hankinnan kartoituksen ja avoimen kilpailutuksen ja solmii puitesopimuksen korttien toimittamiseksi. Valitut hankkeet lataavat niille myönnetyn

hakerahoituksen puitteissa em. debit-kortteihin arvoa ja jakavat maksukortit avunsaajille liitännäistoimien yhteydessä. Maksukorteilla voidaan hankkia päivittäistavarakaupoista saatavia elintarvikkeita ja/tai perushyödykkeitä pois lukien alkoholi, tupakka ja veikkaus. Anonyymien maksukorttien käyttäminen ei edellytä avunsaajan tunnistamista. Kortti voidaan sulkea sen yksilöivän sarjanumeron perusteella. Korteilta mahdollisesti käyttämättä jäänyt arvo palautuu hanketoimijalle.

Tärkeimmät kohderyhmät

Ensisijaisesti huomioidaan työttömät vähävaraiset henkilöt ja heidän kotitalouteensa kuuluvat henkilöt. Suomessa on Eurostatin tilaston mukaan köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa noin 30 % kaikista työttömistä, kun keskimäärin köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa on 16 % koko työikäisestä väestöstä ja työssä käyvistä työikäisestä väestöstä ainoastaan 3,2 %. Vaikuttavuuden lisäämiseksi aineellista apua voidaan kohdentaa demografisten tai sosio-ekonomisten tekijöiden avulla. Kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi yksinhuoltajaperheet ja maahanmuuttajat. Eurostatin tilastojen mukaan Suomessa esim. yksinhuoltajaperheistä 35 % on köyhyys- ja syrjäytymisriskissä ja maahanmuuttajista vastaavasti 31 %. Toimeenpanon ohjaamista varten perustetaan poikkihallinnollinen (Ruokavirasto, TEM, STM) asiantuntijaryhmä, ns. hankekoordinaatioryhmä. Hankekoordinaatioryhmässä kansalliset viranomaiset asettavat kriteerit 2-3 vuotta kestäville hankkeille ja määrittelevät hankehakukohtaisesti aineellisen avun kohderyhmät ja niille suunnattavia liitännäistoimia. Vaikka apu olisikin ensisijaisesti suunnattu tietyille kohderyhmälle, ei hankkeiden toiminnoista käännytetä ketään pois.

2.2.6 JTF-toimintalinja 7: Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

2.7.1 Erytystavoite: Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä

Lyhenne JTF tulee sanoista Just Transition Fund eli oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

Erytystavoite: Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelmaan kuuluvan JFT-rahaston osalta JTF ohjelma-asiakirja ja kunkin maakunnan alueellinen siirtymäsuunnitelma sekä voimassa oleva aluekehityslainsäädäntö ohjaavat rahoituksen kohdentumista.

Rahastojen tukitoimet

Tukitoimien tyypit

Suomessa JTF:n perusta on hallitusohjelman kirjaus turpeen energiakäytön puolittamisesta vuoden 2030 loppuun mennessä. Turpeen energiakäytön alasajon välittömät ja välilliset haittavaikutukset aluetalouksiin ja työllisyyteen ovat merkittäviä. JTF:llä vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi.

Vähähiilisen siirtymän haittavaikutusten kompensoimiseksi toimissa korostetaan elinkeinojen monipuolistamista ja toimialan työvoiman sopeuttamista. Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteissä huomioidaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategissa esitetty kehittämispotentiaali, erityisesti vihreän talouden työpaikat ja vihreän teknologian uudet ratkaisut ja niiden mukanaan tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet.

JTF poikkeaa siten ohjelman vastaaventyypisistä EAKR-toimenpiteistä erityisesti lähtökohtansa ja näkökulmansa osalta. Vastaavasti JTF:n ESR+ -tyyppiset työvoiman uudelleen koulutuksen ja -työllistämisen toimenpiteet suunnataan ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja sektorin työttömyysuhanalaisiin, erityiskohderyhmänä nuoret. Turveyrittäjien osaamista ja valmiuksia kehitetään esimerkiksi puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi. Turvetuotannosta poistuvia alueita kunnostetaan, ennallistetaan ja käyttötarkoitusta muutetaan ympäristö- ja päästövaikutusten vähentämiseksi sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi.

Alueellisten siirtymäsuunnitelmien toimeenpanossa on käytössä seuraavat suunnitelmille **yhteiset toimintatypit**, joista on valittu Etelä-Savon alueellisessa siirtymäsuunnitelmaan kaikki muut paitsi **3,4 ja 8**:

1. Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen;
2. Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet;
3. *Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin;*
4. *Turvesektorin yrittäjien ja turvesektorin muiden toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;*
5. Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset erityiskohteena nuoret;
6. Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot;
7. Uusiutuvan energian, vähähiilisen teknologian, bio- ja kiertotalouden ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI;
8. *Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit;*
9. Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen sekä selvitykset ja pilotoinnit niiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista; kattaa myös turvetuotannosta poistuvien soiden yhteydessä olevat vesistöalueet, mikäli niiden kunnostamisen tarve liittyy turvetuotannon loppumiseen;
10. Polttoon perustuvan ja perustumattoman energiateknologian lisäinvestoinnit sekä muut alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa kohdassa 2.4 mainitut investointikohteet (pilarit II ja III).

Etelä-Savon alueellisen siirtymäsuunnitelman valinnat (toimintatypit) ovat:

YRITYSTOIMINTA JA OSAAMINEN

1.Pk-Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta – ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen

2.Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI- yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet

3.Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen, ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

TKI JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

4.Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot

5.Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI

6.Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista, kattaa myös turvetuotannosta poistuvien soiden yhteydessä olevat vesistöalueet, mikäli niiden kunnostamisen tarve liittyy turvetuotannon loppumiseen

JTF rahalla halutaan edistää Etelä-Savossa mm:

- Maaseudun/maakunnan elinkeinojen monipuolistamista ja uutta yritystoimintaa etenkin matkailussa, hyvinvointipalveluissa, kiertotaloudessa sekä metsäenergian ja muun uusiutuvan energian tuotannossa.
- Yritysten ja työntekijöiden kouluttautumista ja alan vaihtoa, etenkin nuorten työllistämistä ja koulutusta
- Uusiutuvan energian tuotantoa, tutkimusta ja pilotteja, bioenergian korjuun ja varastoinnin kehittämistä
- Kasvu- ja kuiviketurpeen vaihtoehtojen tutkimusta, elintarvikealan kehittämishankkeita
- Vanhojen turvetuotantoalueiden kunnostamista, turvetuotannon kuormittamien vesien kunnostamista

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin ai-kanana. Em. toimintatyyppien 10 osalta kuvatut investoinnit rahoitetaan ohjelman ulkopuolella JTM-mekanismilla II ja III pilarin rahoitusinstrumenttien avulla.

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk-yritykset, TKI-instituutiot, korkeakoulut, kunnat ja kuntayhtymät, oppilaitokset, yhdistykset ja säätiöt sekä työttömät ja työttömyysuhanalaiset

Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistuvuus ja syrjimättömyys

Yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys huomioidaan muun muassa ohjelmataason yhdenvertaisuussuunnittelun avulla. Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.

Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet

JTF-rahoituksella on mahdollista toteuttaa alueiden välisiä, rajat ylittäviä ja valtioiden välisiä toimia esimerkiksi EU:n Itämeristrategian alla.

Taulukko 4: Kokonaisuus 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Taulukossa on kuvattu käytettävät tukitoimiluokat ja niihin kohdistuva indikaatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella. EU -tuen osuus Etelä-Savossa on yhteensä 32 573 605 euroa

Erityistavoite	Rahasto	Koodi	Alueluokka	Määrä (euro)	Josta, maakuntaliitto	Josta Ely - keskus
ET 1.1	JTF	010	Siirtymä	814 340	250 000	564 340
ET 1.1	JTF	012	Siirtymä	2 443 020	2 000 000	443 020
ET 1.1	JTF	023	Siirtymä	1 628 680	628 680	1 000 000
ET 1.1	JTF	026	Siirtymä	1 628 680	1 000 000	628 680
ET 1.1	JTF	028	Siirtymä	814 340	814 340	
ET 1.1	JTF	029	Siirtymä	814340	814 340	
ET 1.3	JTF	013	Siirtymä	342 023	342 023	
ET 1.3	JTF	020	Siirtymä	3 420 229		3 420 229
ET 1.3	JTF	021	Siirtymä	3 990 267	2 000 000	1 990 267
ET 1.3	JTF	023	Siirtymä	798 053		798 053
ET 1.3	JTF	024	Siirtymä	570 038		570 038
ET 1.3	JTF	025	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 1.3	JTF	027	Siirtymä	570 038		570 038
ET 1.3	JTF	028	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 1.3	JTF	029	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 2.1	JTF	029	Siirtymä	2 605 888	2 000 000	605 888
ET 2.3	JTF	030	Siirtymä	1 563 533	1 000 000	563 533
ET 2.3	JTF	072	Siirtymä	1 563 533	1 000 000	563 533
ET 2.3	JTF	075	Siirtymä	2 084 711		2 084 711
Kunnostus / Ennallistaminen	JTF	073	Siirtymä	1 954 416		1 954 416
ESR +	JTF	097	Siirtymä	1 954 416		*1 954 416
ESR +	JTF	100	Siirtymä	651 472		651 472
ESR +	JTF	109	Siirtymä	651 472		651 472
YHTEENSÄ					13 559 497	19 014 108

Jako: Maakuntaliitto 49,55% ja Ely keskus 50,45% ET 1.1, 1.3, 2.1 ja 2.3 mukaisesta rahoituksesta.

JTF -ohjelmassa noudatettavat indikaattorit

Alueellisen JTF -suunnitelman toteutumista seurataan seuraavilla ohjelmakohtaisilla indikaattoreilla:

Suunnitelman interventioogiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen.

Etelä-Savon avainindikaattorit (JTF-hankkeet)	Tavoite-taso 2029 (kpl)
Ohjelmaindikaattorit	
Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	140
Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	47
Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	20

Rahoitettavien hankkeiden tulee pääsääntöisesti toimillaan edistää tulos- ja tuotosindikaattoreiden kertymistä.

Tuotosindikaattorit

Ovat hakemusvaiheessa ilmoitettavat arviot hankkeen seurantatiedoista Kuvaavat hankkeen määriä eli toiminnan volyymia

Etelä-Savon tuotosindikaattorit (JTF- hankkeet)	Tavoite 2024 (kpl)	Tavoite 2029 (kpl)
Tuetut yritykset	26	128
Avustuksilla tuetut yritykset	18	89
De minimis tukea saaneet yritykset	8	39
Uudet tuella aikaansaadut yritykset	8	40
Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	2	7

Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	34	170
Turvetuotannosta poistuvien, ennallistamisen tai jälkikäytön kohteena olevien soiden pinta-ala	80	400
18-29 -vuotiaat nuoret	10	50

Tulosindikaattorit

Kuvaavat hankkeen välittömiä aikaansaannoksia.

Etelä-Savon tulosindikaattorit (JTF- hankkeet)	Tavoitetaso 2029 (kpl)
Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	255
Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pk-yritykset	47
Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	134
Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden jättäessään toimen	10
Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	140
Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	47
Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	20

HANKKEIDEN VALINTAMENETTELYT OHJELMAKAUDELLE 2021–2027

Hallintoviranomaisen asettama seurantakomitea on hyväksynyt 15.10.2021 yleisasetuksen¹ 40 artiklan mukaisesti **yleiset valintaperusteet ja 27.10.2021 EAKR ja ESR hankkeiden erityiset valintaperusteet** sekä menettelyt, miten välittävä toimielin voi hauissa valikoida ja painottaa erityisiä valintaperusteita suhteessa toisiinsa. Seurantakomitea on täydentänyt 16.6.2022 EAKR ja ESR –hankkeissa sovellettavia yleisiä valintaperusteita.

Seurantakomitea on hyväksynyt 16.6.2022 **JTF hankkeiden yleiset valintaperusteet ja 29.9.2022 JTF ohjelman erityiset valintaperusteet.**

Jokaisen rahoitettavaksi valittavan hakemuksen on täytettävä hanketta koskevat yleiset valintaperusteet. Yleiset valintaperusteet perustuvat EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön (rahoituslaki 37 §).

Eriyiset valintaperusteet ovat erityistavoitekohtaisia. Ne eivät rajaa hankkeiden tukikelpoisuutta, vaan pyrkivät nostamaan esille parhaita hankkeita. Valintaperusteiksi on nostettu ohjelman erityistä lisäarvoa tuottavia painopisteitä tai painotuksia.

Lisäksi jokaisen erityistavoitteen erityisiin valintaperusteisiin sisältyy neljä horisontaalista valintaperustetta (sukupuolten tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys, Itämeri- strategia) ja enintään kolme tarkentavaa valintaperustetta (alueellinen, teemakohtainen ja kestävä kaupunkikehittäminen), joista tarkentavat valintaperusteet ovat valittavissa tarvittaessa. Tarkentavat valintaperusteet eivät saa olla ristiriidassa yleisasetuksen 73 artiklan sekä seurantakomitean hyväksymien ja hallintoviranomaisen vahvistamien valintaperusteiden kanssa.

Kolme tarkentavaa valintaperustetta (alueellinen, teemakohtainen ja kestävä kaupunkikehittäminen) ovat valittavissa toimintalinjojen 1-4 erityistavoitteissa ja teemakohtainen valintaperuste toimintalinjalla 5.

VÄLITTÄVÄN TOIMIELIMEN TEHTÄVÄT

Välittävä toimielin perustaa haun sähköiseen EURA 2021 hakutoimintoon ja vahvistaa haun sisällön sekä haussa sovellettavat valintaperusteet.

- a. Välittävä toimielin voi valita kaikki erityistavoitteen sisältöön perustuvat erityiset valintaperusteet pisteytettäväksi haussa.
- b. Mikäli välittävä toimielin haluaa rajata hakua ja painottaa valitsemiaan teemoja, voi se valikoida haussa pisteytettäväksi vain osan erityistavoitteen sisältöön perustuvista erityisistä valintaperusteista.
- c. Horisontaaliset erityiset valintaperusteet (tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys, Itämeri-strategia) pisteytetään aina.
- d. Tarkentavia erityisiä valintaperusteita pisteytetään vain siinä tapauksessa, että sellaista on päätetty soveltaa haussa.
- e. Pisteskaala on 0-5 pistettä / erityinen valintaperuste lukuun ottamatta horisontaalisia valintaperusteita.
- f. Horisontaalisten valintaperusteiden (tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys, Itämeri-strategia) pisteskaala on 0-3 pistettä / valintaperuste
- g. Haussa sovellettavia erityisiä valintaperusteita voi valikoida niin, että vähintään kolme erityistä valintaperustetta kyseisestä erityistavoitteesta tulee pisteytettäväksi kohdassa c. mainittujen lisäksi. Mikäli erityisiä valintaperusteita valitaan pisteytettäväksi kolme, näistä kolmesta korkeintaan yksi voi olla tarkentava valintaperuste. Pisteytettäviä valintaperusteita on oltava yhteensä vähintään 7 kpl.
- h. Mikäli haussa sovelletaan alueellisia, teemakohtaisia tai kestävän kaupunkikehittämisen tarkentavia valintaperusteita, täsmentää välittävä toimielin EURA 2021:n hakua koskevaan ilmoitukseen selkeästi niiden kulloisenkin sisällön.

Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) tehtävänä on (toimeenpanolaki 20 § 1 mom kohta 5) laatia ehdotus hallintoviranomaiselle Euroopan unionin alue- ja

rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tarkentaviksi alueellisiksi valintaperusteiksi.

1. Tarkentava alueellinen valintaperuste: ***Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin***
2. Valtakunnallisen teeman johtoryhmä (toimeenpanoasetus⁴ 10 § 3 mom) voi tehdä välittävälle toimielimelle esityksen valtakunnallisen teeman hankehaussa käytettävistä täydentävistä valintaperusteista ja tarvittaessa hakukohtaisista painopisteistä. Tällöin tarkentava teemakohtainen valintaperuste on: ***Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin.***
3. Kestävän kaupunkikehittämisen hauissa sovelletaan yleisiä ja erityisiä valintaperusteita vastaavasti kuin muissakin hauissa. Ekosysteemisopimuskaupunkien johtoryhmä laatii kestävän kaupunkikehittämisen haun painopisteet. Tarkentavan valintaperusteen sisältöä täsmennetään hakuilmoituksessa siltä osin, mitä kestävän kaupunkikehittämisen hankkeiden haussa painotetaan. Ekosysteemisopimuskaupunkien johtoryhmien roolista hankkeiden valinnassa säädetään toimeenpanolain 30 §:ssä. Tarkentava kestävä kaupunkikehittämistä koskeva valintaperuste on: ***Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen.***

Välittävä toimielin vahvistaa haussa käytettävät tarkentavat valintaperusteet. Välittävät toimielimet ilmoittavat hallintoviranomaiselle (TEM) hauissa käytetyistä tarkentavista alueellisista, teemakohtaisista tai kaupunkikehittämisen valintaperusteista.

VÄLITTÄVÄN VIRANOMAISEN TOIMET HAKUJEN KÄYNNISTÄMISEKSI

Yleisasetuksen mukaan aikataulu suunnitelluille ehdotuspyynnöille (hakuajat) päivitetään vähintään kolme kertaa vuodessa, ja siinä esitetään kustakin suunnitellusta ehdotuspyynnöstä seuraavat alustavat tiedot:

- ehdotuspyynnön kattava maantieteellinen alue
- toimintapoliittinen tavoite tai erityistavoite
- tukikelpoisten hakijoiden tyypit
- ehdotuspyyntöä varten varatun tuen kokonaismäärä
- ehdotuspyynnön alkamis- ja päättymispäivä

Nämä tiedot julkaistaan www.rakennerahastot.fi verkkopalvelussa. Hakuilmoituksia koskevista vaatimuksista säädetään tarkemmin alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (757/2021, ns. rahoituslaki) 38 §:ssä ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (867/2021, ns. rahoitusasetus) 27 §:n 1 momentissa

YLEISET VALINTAPERUSTEET EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN OHJELMAN VAROISTA RAHOITETTAVISSA HANKKEISSA OHJELMAKAUDELLA 2021-2027 LIITE 4a (luonnos) seurantakomitea 16.6.2022

1. Hakemuksessa kuvatun hankkeen toimenpiteet kuuluvat sen rahaston säädösten soveltamisalan piiriin, josta tukea haetaan. Hankkeen toimenpiteet voidaan kohdentaa yleisasetuksen liitteessä mainittuun tukitoimintatyyppiin ja tuettava toiminta on ohjelman erityistavoitteen mukaista.

2. Tuen hakija on julkisoikeudellinen yhteisö tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Ryhmähankkeen kaikki hakijat täyttävät tuensaajalle asetetut edellytykset. Yritystukilain mukaisissa yrityksen kehittämisavustusta koskevissa hankkeissa hakijana voi olla myös yksityinen elinkeinonharjoittaja.

3. Hankkeella on konkreettinen hankesuunnitelma, joka pohjautuu tunnistettuun tarpeeseen ja joka edistää Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman erityistavoitteen tavoitteiden tuloksellista toteutumista. Hankkeen eteneminen on seurattavissa ja todennettavissa hankesuunnitelman perusteella.

4. Tuen hakijalla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Tuen hakijaa ei ole asetettu konkurssiin tai selvitystilaan. Tuen hakija ei ole olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, eikä hakijalla ole olennaisia maksuhäiriöitä, ellei rahoittava viranomaisen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Tuen hakijan avainhenkilö ei ole syyllistynyt aiemmin avustuksia koskevaan rikokseen tai asetettu liiketoimintakieltoon.

5. Hankkeelle on hakemuksessa esitetty tarkoituksenmukaiset resurssit. Tuen hakijalla on tarvittava osaaminen hankesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

6. Tuen hakijalla on riittävät edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, jollei tämä ole hankkeen luonteen vuoksi tarpeetonta.

7. Tuen hakijalla ei ole aiemmin myönnetyn, ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 651/2014 muut. 1084/2017 mukaista, valtiontuen takaisinperintäpäätökseen perustuvaa maksamatonta täytäntöönpanokelpoista saatavaa.

8. Hankesuunnitelman mukaan hanke ei sisällä toimintaa, joka on ollut osa sellaista aiempaa toimea, jossa on toteutettu yleisasetuksen 66 artiklan mukainen siirtäminen tai jossa on kyse yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tuotannollisen toiminnan siirtämisestä suuralueelta toiselle.

9. Hanke ei sisällä toimintaa, josta komissio on antanut toimintaan suoraan kohdistuvan perustellun lausunnon SEUT-sopimuksen 258 artiklassa tarkoitettua rikkomisesta, joka vaarantaa menojen laillisuuden ja sääntöjenmukaisuuden tai toimien toteuttamisen.

10. Tukea ei myönnetä yleisenä toimintatukena.

11. Haettavalla tuella on merkittävä vaikutus tuen käytön kohteena olevan toiminnan toteuttamiseksi.

12. Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä. Jos kehittämishankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, vaatimusta ei sovelleta näiden hyödynsaajien toiminnan tuloksiin siltä osin, kun tuki on kohdennettu niille tukipäätöksessä vähämerkityksisenä tukena. Tällaisilla maakuntien liittojen rahoittamilla hankkeilla tulee olla laajempia aluekehitysvaikutuksia. Tätä kohtaa ei sovelleta, kun tuki myönnetään yritystukilain nojalla yrityksen kehittämisavustuksena.

13. Tuen hakijalla on riittävät toimintaedellytykset ja tarvittavat taloudelliset resurssit käyttö- ja ylläpitokustannusten kattamiseksi hankkeessa, jossa on infrastruktuuri- tai tuotannollisia investointeja.

14. Yritystukilain (758/2021) mukaisena yrityksen kehittämisavustuksena rahoitettavaan hankkeeseen tai toimintalinjalla 3 sekä JTF-rahastosta (biomassan lisääntyvään käyttöön ja turvesoiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön) rahoitettavaan hankkeeseen sisältyvät aineelliset investoinnit ovat DNSH (Do No Significant Harm) -periaatteen mukaisia.

15. Ympäristövaikutusten arviointi on tehty hankkeelle, jolla on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

16. Hankkeen infrastruktuuri-investoinnille, jonka odotettu elinkaari on vähintään viisi vuotta, on tehty ilmastokestävyyden arviointi.

17. Hakemuksen mukainen toiminta on alueen älykkään erikoistumisen strategian painopisteiden mukaista. Ei KOSKE JTF-hankkeita. Sovelletaan vain ohjelman et 1.1.

3. ERITYISET VALINTAPERUSTEET (seurantakomitean 29.9.2022 vahvistamat)

Seurantakomitea hyväksyy yleiset ja erityiset valintaperusteet sekä Valintamenettelyt. Jokaisen rahoitettavaksi valittavan hankkeen on täytettävä hanketta koskevat säädöksiin perustuvat yleiset valintaperusteet.

Erityisten valintaperusteiden pisteyttäminen asettaa hakemukset etusijajärjestykseen.

Erityiset valintaperusteet ovat:

- Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet
- Horisontaaliset valintaperusteet (tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys, Itämeri-strategia)
- Tarkentavat valintaperusteet

EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi

3.4 Erityistavoite 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (2.i)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee hiilineutraalien ratkaisujen tai toimintamallien kehittämistä
- Hanke edistää energiatehokkuutta koskevaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä
- Hanke edistää uusiutuviin energialähteisiin tai energiatuotannon monipuolistamiseen liittyvää ja energiatehokkuutta lisäävää tutkimus- ja kehitystyötä
- Hanke edistää hiilineutraaliin talouteen liittyvien uusien energia- ja materiaalitehokkuutta parantavien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä
- Hanke tukee pk-yritysten kestävästä kasvusta ja uudistumisesta
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke edistää pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävien tuotteiden, materiaalien, palvelujen tai tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista
- Hanke edistää elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä tai julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön tai energiatehokkuuden parantamiseksi
- Hanke kehittää työkaluja hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointiin ja seurantaan osana kilpailukykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- Hanke on kansallisen ilmasto- ja energiastrategian (NCEP) mukainen
- Hanke on pitkän aikavälin korjausrakentamisstrategian 2020-2050 mukainen

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävästä kehityksestä periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

3.5 Erityistavoite 2.2: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen (2.iv)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke lisää neuvontaa ja tukea ilmastotyön organisoitumisessa ja resursoinnissa
- Hanke tukee ilmasto-resilienssin vahvistamista ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi
- Hanke edistää hiilinielujen säilyttämistä
- Hanke tukee yritysten ja alueiden pilotointi- ja kokeilu-ympäristöjen kehittämistä hiilineutraaliuteen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyen
- Hanke tukee elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hanke tukee ilmastokestävyyden vahvistamista
- Hankkeessa kehitetään työvälineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen
- Hankkeessa kehitetään innovatiivisia menetelmiä, teknologioita tai tuotteita, joiden avulla edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hanke on linjassa kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumis-suunnitelman kanssa
- Hanke on linjassa kansallisen ja alueellisten riskiarvioiden kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

3.6 Erityistavoite 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen (2.vi)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin tai hiilenkiertoon liittyvää TKI-toimintaa
- Hanke tukee kiertotalouden tiekarttojen valmistelua
- Hankkeessa kehitetään älykästä materiaalien hallintaa ja hillitään jätteiden syntyä
- Hanke edistää hiilensidontaan ja/tai hiilinieluihin liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä
- Hankkeella kehitetään luonnonvara-alan kestävyttä ja nostetaan luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusastetta
- Hanke tukee pk-yritysten kestävästä kasvusta ja uudistumisesta
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke edistää digitaalisia ratkaisuja kiertotalouteen siirtymisessä

- Hanke vahvistaa kiertotaloutta ja korkean jalostusasteen biotaloutta liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hankkeessa kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- Hanke on linjassa valtakunnallisen jättesuunnitelman kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi

3.1 Erityistavoite 3.1: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen (3.ii)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeella tuetaan pk-yritysten investointeihin tai kasvuun vaikuttavia, kestäviä liikenne- ja/tai logistiikkainvestointeja, ml. kävelyn ja pyöräilyn yhteydet
- Hankkeella tuetaan maantieliikenteen parempaa yhteenliitettävyyttä muihin kuljetusmuotoihin nähden
- Hanke tukee älykkäitä ratkaisuja liikenteen ja kestäväen liikkumisen tarpeisiin
- Hankkeella edistetään liikenneturvallisuutta alueellisesti tai paikallisesti tunnistetuissa kehittämiskohteissa
- Hankkeella tuetaan melutasoa alentavia toimia
- Hankkeella tuetaan kestäväää, ilmastonmuutoksen kestäväää, älykästä tai yhteenliitetystä alueellista tai paikallista saavutettavuutta
- Hanke on linjassa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa
- Hanke on linjassa maakuntien liikennejärjestelmäsuunnitelmien kanssa
- Hanke on linjassa ELY-keskusten hankekorttien kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestäväen kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

ESR+ -toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

3.2 Erityistavoite 4.1: Polkuja töihin (4.a)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työttömien ja työelämän ulkopuolella olevien työllisyyttä välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi.
- Hankkeessa edistetään kohtaantoa ja ammatillista liikkuvuutta.
- Hankkeessa edistetään erilaisia työmahdollisuuksien räätälöintejä yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa
- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoitusti.
- Hanke tuottaa lisäarvoa olemassa oleviin palveluihin
- Hanke vastaa osaltaan tunnistettuihin paikallisiin/alueellisiin työvoimatarpeisiin
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

3.3 Erityistavoite 4.2: Uutta osaamista työelämään (4.g)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia koulutuksen ratkaisuja, edistetään ennakoivaa lähestymistapaa tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään koulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien osaamista ja sitä kautta työllistymismahdollisuuksia.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään välittömästi tai välillisesti koulutuksesta koulutukseen tai työelämään siirtymistä tai muita siirtymiä työelämän muutosvaiheissa.
- Hanke edistää koulutuksen tarjoajien ja työnantajien yhteistyötä sekä edistetään kohtaantoa ja ammatillista liikkuvuutta

- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoitusti.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työhyvinvointia ja/tai työn tuottavuutta välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin yritysten ja organisaatioiden uudistumisen ja kilpailukyvyyn edistämiseksi.
- Hankkeessa edistetään tukea muutostilanteissa sekä yrityksille että yksilöille.
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

3.4 Erityistavoite 4.3: Yhdenvertaiseen osallisuuteen (4.h)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteillä edistetään osallistujien pärjäävyyttä etenemistä kohti koulutusta ja/tai työelämää.
- Hankkeella edistetään syrjimättömyyttä ja palvelujen saavutettavuutta
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin työ- ja toimintakykyä lisääviin palveluihin ja/tai toimintamalleihin.
- Hanke vahvistaa kansalaistoimijalähtöisiä toimintatapoja.
- Hanke auttaa torjumaan eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.
- Hanke kohdistuu erityisesti ryhmiin, joiden sosiaalinen osallisuus on uhatuin.
- Hankkeessa edistetään heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien toteutumista ja osallistumista päätöksentekoon
- Hanke edistää toimijoiden yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoitusti.
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

ESR+ -toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

3.5 Erityistavoite 5.1: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen (5.h)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteiden tuloksena syntyy levitettäviä sosiaalisia innovaatioita
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään lastensuojelun rakenteellista kehittämistä sekä palvelujen saatavuutta ja laatua.
- Hankkeessa kehitetään vaativan sijaishuollon palveluja ja niiden vaikuttavuutta
- Hankkeessa kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa kohti moninaista aikuistumisen tukea
- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoitusti
- Hankkeessa kehitetään oppimisvaikeuksista kärsiville tukitoimenpiteitä (prosessit ja palvelut), joissa huomioidaan opintojen ohella työelämään siirtyminen ja mallinnetaan ne sopivaksi myös aikuisten palveluihin
- Hankkeessa kehitetään lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, paikallisesti monitoimijaverkostoissa tuotettuja palveluja
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin

ESR+ -toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi

3.6 Erityistavoite 6.1: Eväitä elämään (6.m)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tavoittaa aineellista apua tarvitsevaa kohderyhmää ja toimenpiteet vastaavat heidän akuuttiin tarpeeseensa saada terveellistä ruokaa ja/tai perushyödykkeitä
- Hanke ohjaa aineellisen avun saajia myös muiden palvelujen piiriin ja siten edistää heidän työllistymis- ja opiskelumahdollisuuksiaan tai muuta yhteiskuntaan integroitumista
- Hanke mahdollistaa apua saavien mahdollisuudet selvittää aiempaa paremmin arkielämään liittyvistä haasteista ja köyhyyden negatiiviset vaikutukset vähenevät
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

5 JTF Toimintalinja 7: oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

Erityiset valintaperusteet

Erityiset valintaperusteet ovat erityistavoitekohtaisia. Ne eivät rajaa hankkeiden tukikelpoisuutta, vaan pyrkivät nostamaan esille parhaita hankkeita. Hankkeen maakunnan siirtymäsuunnitelman ja erityistavoitteen mukaisuus tarkistetaan yleisiä valintaperusteita arvioitaessa. Pisteytettäviksi valintaperusteiksi on nostettu rahaston erityistä lisäarvoa tuottavia painopisteitä tai painotuksia.

Kaikissa hauissa käytetään horisontaalisia valintaperusteita. Näiden lisäksi hakujen suuntaamiseksi tulee hakuun valita vähintään kolme erityistavoitekohtaista valintaperusteista, joista yksi voi olla tarkentava valintaperuste. Yhteensä pisteytettäviä valintaperusteita on vähintään kuusi kappaletta.

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee ja edistää turveyrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden uudelleen työllistymistä tai uuden liiketoiminnan käynnistämistä
- Hanke edistää kasvuhakuista ja uutta työllistävää liiketoimintaa
- Hankkeella tuetaan uudistuvaa liiketoimintaa sekä yritysten jatkuvuutta
- Hanke parantaa pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- tai innovointivalmiuksia tai –edellytyksiä

- Hanke tukee pk-yritysten tuotteiden, palveluiden tai tuotantomenetelmien kehittämistä ja kaupallistamista tai uuden teknologian käyttöönottoa
- Hanke vahvistaa hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista tai kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hanke tukee ja edistää elinkeinoelämän tarpeista lähtevää TKI-toimintaa
- Hanke vahvistaa kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hanke edistää hiilinielujen säilyttämistä tai ennallistamista
- Hanke tukee elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työttömien ja työelämän ulkopuolella olevien työllisyyttä välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa edistetään erilaisia työmahdollisuuksien räätälöintejä yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa
- Hanke vastaa osaltaan tunnistettuihin paikallisiin/alueellisiin työvoimatarpeisiin
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään koulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien osaamista ja sitä kautta työllistymismahdollisuuksia.

Horisontaaliset valintaperusteet

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa

Tarkentava valintaperuste

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin